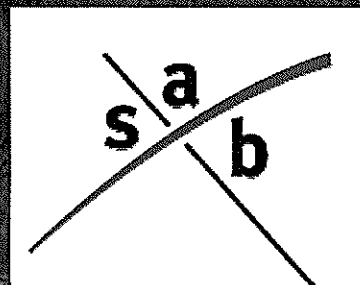

Archeologietoets

Biestsestraat, Biest-Houtakker (gemeente Hilvarenbeek)
in opdracht van SAB Eindhoven

ijzerman & van spréw
landschappers en adviseurs ruimtelijke ordening

Archeologietoets

Biestsestraat, Biest-Houtakker (gemeente Hilvarenbeek)

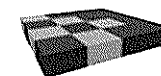
In opdracht van SAB Eindhoven

Door: B. van Spréw

Datum: 24 januari 2006

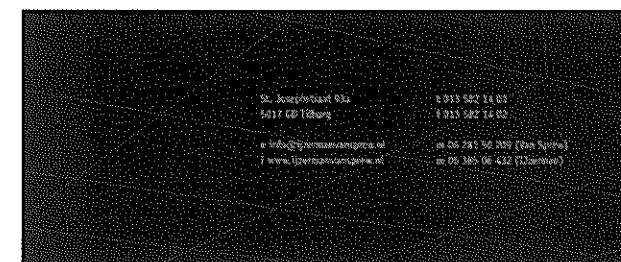
Uitgevoerd in opdracht van SAB Eindhoven

Contactpersoon opdrachtgever: mw. drs. B. van der Padt

ijzerman & van spréw

landschappers en adviseurs ruimtelijke ordening

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Aanleiding.....	4
Doel.....	4
Werkwijze.....	4
Het plangebied.....	5
Waarden en verwachtingen.....	6
Historische geografie.....	6
Archeologie.....	8
Advies.....	10
Advies met betrekking tot procedure en planning.....	10
Advies met betrekking tot kansen voor cultuurhistorie.....	11
Bronnen.....	12

Inleiding

Aanleiding

In verband met het maken van een ruimtelijke onderbouwing voor een wijziging van het bestemmingsplan, heeft SAB Eindhoven heeft adviesbureau IJzerman & Van Spréw verzocht een archeologietoets uit te voeren voor twee plangebieden aan de Biestsestraat in Biest-Houtakker, gemeente Hilvarenbeek.

Doel

De archeologietoets geeft een overzicht van de archeologische wet- en regelgeving en bekende archeologische verwachtingen in relatie tot de toekomstige gebiedsinrichting. Het doel is zicht krijgen op de effecten die ruimtelijke ingrepen op het eventuele archeologische bodemarchief en andere cultuurhistorische kenmerken hebben. De toets geeft aan welke procedurele stappen noodzakelijk zijn en welke maatregelen genomen dienen te worden om het archeologietraject goed en zo efficiënt mogelijk te doorlopen. Daarnaast wordt ook gekeken welke kansen de cultuurhistorie in brede zin biedt voor de toekomstige inrichting.

Werkwijze

De werkzaamheden bestaan uit een deskstudie, overleg met de provincie Noord-Brabant, een terreinbezoek en een adviesrapport.

De deskstudie richt zich op bekende cultuurhistorische bronnen als de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), de archeologische database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) Archis II en de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Brabant. Ook wordt gebruik gemaakt van de topografische kaart, de digitale ontgrondingskaart van de provincie Noord-Brabant, luchtfoto's, historische kaartmateriaal en het Streekplan van Noord-Brabant.

Tijdens het terreinbezoek werd gelet op aanwezige cultuurhistorische kenmerken en de relatie met het omliggende gebied en op bodem- (en dus archeologie) verstorende bebouwing en structuren.

Een (telefonisch) overleg met de provinciaal archeoloog en het terreinbezoek vonden plaats op dinsdag 24 januari 2006.

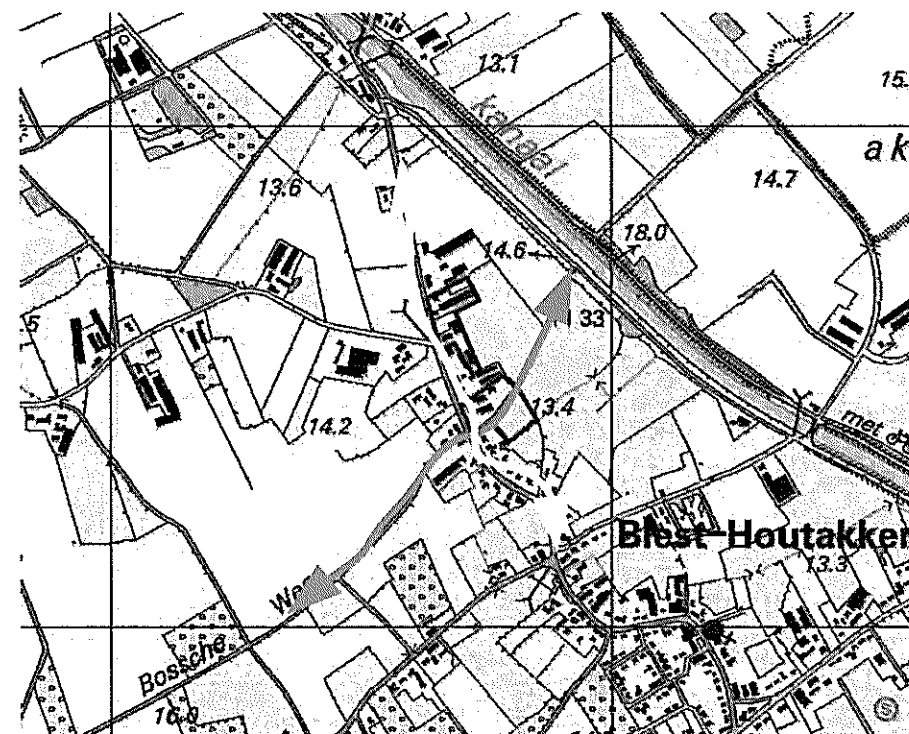
Waarden en verwachtingen

Historische geografie

Historische geografie is de ruimtelijke weerslag van de invloed die de mens in de loop der eeuwen heeft gehad op zijn omgeving. Het huidige landschap is ontstaan na een eeuwenlange ontwikkeling. Deze ontwikkeling stopt niet vandaag of morgen, maar gaat altijd door. In deze rapportage wordt gelet op historische vlakken en lijnen, zoals akkers, paden, wegen en sloten. Daarnaast is er aandacht voor historisch groen. Denk hierbij aan houtwallen, bomenrijen en solitaire bomen.

Beide plangebieden maken volgens de Cultuurhistorische waardenkaart van Noord-Brabant in hun geheel deel uit van een waardevol historisch landschap.

De Biestsestraat (gele lijn) heeft als lijnelement een cultuurhistorische waarde en de Bossche Weg (groene lijn) – het onverharde zandpad – heeft een hoge waarde.

De plangebieden en de cultuurhistorisch waardevolle lijnelementen

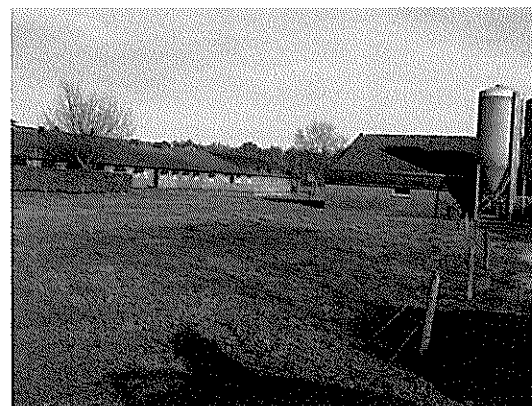
Lijn met
cultuurhistorische waarde

Lijn met hoge
cultuurhistorische waarde

Biestsestraat vanuit Biest-Houtakker

graslanden met hoge archeologische verwachting

Biestsestraat richting Biest-Houtakker

Bossche Weg, cultuurhistorisch zeer waardevol

Archeologie

Archeologie gaat over ons 'onzichtbare' erfgoed. Het Noord-Brabants zandgebied wordt al duizenden jaren bewoond. De sporen hiervan bevinden zich grotendeels onder de grond. Op grond van interpretaties van de bodem, eerder onderzoek en andere historische informatie kan een indicatie worden gegeven over de plek en het soort archeologisch sporen.

Zolang echter geen archeologisch onderzoek ter plekke heeft plaatsgevonden is er in de archeologie sprake van indicatieve archeologische waarden. Indicatieve waarden geven aan of de kans op het aantreffen van archeologisch belangrijke bodemvondsten, groot, gemiddeld of klein is en hebben betrekking op de bovenste 1.20 meter van de bodem.

Wanneer archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden kan wel uitspraak worden gedaan over de archeologische waarde van een gebied.

Archeologische monumenten en gebiedsbescherming

In het plangebied liggen geen terreinen van hoge archeologische waarde of archeologische monumenten.

Indicatieve waarden

Het noordelijke plangebied heeft, volgens de IKAW, een middelhoge tot hoge archeologische verwachting. Dit komt omdat er bodemkundig sprake is van dikke eerdgronden op dekzand. Uit voorgaande onderzoeken in het Brabantse zandgebied blijkt dat indien dit soort bodems onverstoord zijn, de kans op het aantreffen van archeologische sporen groot is.

Het zuidelijke plangebied heeft geen indicatieve waarde. Dit komt omdat het gebied niet gekarteerd is. Ongekarteerd betekend niet dat er geen waarden aanwezig kunnen zijn. Gezien de ligging van deze locatie is het aannemelijk dat de hoge archeologische verwachting, die noordelijker aanwezig is, ook voor dit gebied geldt.

Circa 600 meter westelijk van beide gebieden werd tijdens onderzoek van adviesbureau RAAP (waarnemingsnummer 50FZ-77), op een groot open akkercomplex, Laat-Middeleeuws aardewerk gevonden.

Delen van het plangebied waarvan kan worden aangetoond dat de bodem er tot in de bovenste laag van het dekzand is verstoord hebben geen archeologische verwachting meer. Het betreft hier

meestal recente bebouwing, ontgrondingen of plekken waar bijvoorbeeld de riolering is vernieuwd.

Op de digitale ontgrondingskaart van de provincie Noord-Brabant blijkt dat er in het gebied tussen 1950 en 1998 officieel geen ontgrondingen hebben plaatsgevonden.

De blauwe cirkels op de kaart geven de globale ligging van de beide locaties weer. De grijze gebieden zijn ongekarteerd en de (licht) rode hebben een middelhoge en hoge archeologische verwachting

Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

Advies

Het advies is opgebouwd uit twee delen. Het eerste deel betreft adviezen die procedurele gevolgen hebben. Het tweede deel gaat in op mogelijkheden en kansen voor versterking van cultuurhistorie.

Advies met betrekking tot procedure en planning

1. De planning ondervindt geen belemmering vanwege de aanwezigheid van terreinen van hoge archeologische waarde of beschermde monumenten.
2. De onverstoorde gebieden van het noordelijkst gelegen plangebied, dienen middels een archeologisch veldonderzoek onderzocht te worden.

Om tijd en kosten te besparen kan het veldonderzoek direct worden uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. De fase van het booronderzoek kan hierbij derhalve worden overgeslagen.

Voorafgaand aan het proefsleuven onderzoek moet een programma van eisen (PvE) worden opgesteld. Hierin staan zowel de technische randvoorwaarden als de inhoudelijke onderzoeksvraagstelling. Het PvE dient door de provinciaal archeoloog van Noord-Brabant geaccordeerd te worden.

3. De kans op het aantreffen van archeologische sporen in de bodem van de zuidelijke locatie is, ondanks dat het gebied ongekarteerd is, redelijk groot. Vanuit archeologisch oogpunt is het daarom wenselijk de toekomstige graafwerkzaamheden archeologisch te laten begeleiden. Dit is echter geen verplichting.

Archeologische begeleiding houdt in dat tijdens de eerste graafwerkzaamheden een archeoloog toezicht houdt op de werkzaamheden en eventuele archeologische sporen registreert.

4. De gebieden waar in het recente verleden graafwerkzaamheden tot in de bovenste laag van het dekzand hebben plaatsgevonden en de reeds bebouwde terreinen hebben geen

archeologische verwachting. Hier hoeft geen rekening met archeologie te worden gehouden.

5. Mochten tijdens niet archeologische graafwerkzaamheden - dat geldt voor beide locaties - archeologische vondsten worden aangetroffen dan dient dit bij de gemeente (officieel bij de Burgemeester) en bij de provinciaal archeoloog te worden gemeld.
6. Als in het nieuwe bestemmingsplan de te bebouwen en te vergraven oppervlakken exact worden vastgelegd op zowel een vaste plek als op een vast maximum dat in zijn totaliteit ligt onder de 5000m², dan is archeologisch veldonderzoek niet verplicht.

Advies met betrekking tot kansen voor cultuurhistorie

- Gebruik de bestaande cultuurhistorische structuren als basis of inspiratie voor een nieuwe inrichting. Denk hierbij aan:
 - Het zandpad, de Bossche Weg, heeft een hoge cultuurhistorische waarde. Het deel van de Bossche Weg dat door het zuidelijke plangebied loopt is onderdeel van een lang (grotendeels zandig) pad dat dit deel van Noord-Brabant doorkruist. Dit soort paden zijn kenmerkend voor het Brabantse landschap, maar ze dreigen in de toekomst door allerlei ruimtelijke ontwikkelingen te verdwijnen. De Bossche Weg is door de provincie Noord-Brabant dan ook als zeer waardevol geklassificeerd. Geef dit zandpad een plek in een nieuw ontwerp en zorg dat het herkenbaar blijft in de omgeving.
 - Houdt rekening met de spreiding en de vorm van de bebouwing in relatie tot het historische landschap. Biest-Houtakker is een lintdorp dat zich als een slinger langs de Biestsestraat heeft ontwikkeld.

Bronnen

- www.brabant.nl
- Archis II, Archeologische database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
- Archeologische Monumenten Kaart (AMK) van Noord-Brabant
- Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant (nieuwe versie)
- Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
- Streekplan Noord-Brabant 2002
- Topografische ondergrond (1:25000): ©Topografische Dienst Kadaster, Emmen
- Provincie Noord-Brabant, *Digitale Atlas RLG, deel 2a*, cd-rom, 2003.
- Provincie Noord-brabant, digitale ontgrondingskaart van Noord-Brabant.